

การประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๘

วิธีการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มีขั้นตอนหลัก ๕ ขั้นตอน ดังนี้

๑. การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการ
๒. การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๓. การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
๔. การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
๕. การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการ

ขอให้สถานศึกษาค้นหากระบวนการงานซึ่งเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มีความเสี่ยงการทุจริต การค้นหาความเสี่ยงการทุจริตอาจค้นหาจากความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูงมีประวัติอยู่แล้ว และไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิดในขั้นตอนนี้ เป็นการตั้งสมมุติฐานหรือเป็นการพยากรณ์ล่วงหน้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพิ่มเติม เป็นการมองข้อมูลไปข้างหน้า โดยไม่คำนึงว่าหน่วยงานมีมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่หรือไม่ โดยการมองความเสี่ยงการทุจริต ด้วยข้อมูลที่เลวร้ายที่สุด หลักการที่สำคัญต้องไม่เอาปัญหาหรือข้อจำกัดจากการบริหารงานในปัจจุบัน เช่น ทรัพยากร คน พาหนะ ระบบเทคโนโลยี ไม่มีหรือไม่พอบุคคลกรไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ไม่มีจิตสำนึก ซึ่งเป็นความเสี่ยง ที่การดำเนินงานอาจไม่บรรลุเป้าหมายมาปนกับความเสี่ยงการทุจริต เพราะจะทำให้ละลายการบริหารจัดการ ความเสี่ยงการทุจริต

ในที่นี้จะขอให้คัดเลือกกระบวนการงาน หรือโครงการในประเด็นดังนี้

- ๑.๑ การจัดซื้อจัดจ้าง
- ๑.๒ การบริหารงานบุคคล

ขั้นตอนที่ ๒ การระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

เป็นขั้นตอนหลังจากที่สถานศึกษาตกลงร่วมกันว่าจะนำกระบวนการงานใดมาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง การทุจริตในสถานศึกษา หลังจากนั้นให้หน่วยงานนำกระบวนการงานนั้นมาระบุรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงาน ในกระบวนการงานนั้น และทำการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอน โดยการระบุประเด็นความเสี่ยง การทุจริตให้อธิบายรายละเอียดเหตุการณ์ที่มีโอกาสเกิดความเสี่ยงการทุจริตว่ามีรูปแบบพฤติการณ์การทุจริต ในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานของกระบวนการงานหรือโครงการที่ทำการประเมินให้ละเอียดและชัดเจนที่สุดว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร โดยเฉพาะรายละเอียดในส่วนที่เจ้าหน้าที่รัฐไปมีพฤติกรรมทุจริตอย่างไร โดยผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้รับผิดชอบกระบวนการงานหรือโครงการ และตัวแทนของหน่วยงานอาจมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียภายนอกด้วยก็ได้ เนื่องจากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตส่วนใหญ่ไม่ยอมรับหรือบิดเบือน ในความบกพร่องของตนเอง ผู้ประเมินความเสี่ยงการทุจริตจึงไม่ใช้ผู้รับผิดชอบกระบวนการงานหรือโครงการเท่านั้น

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

กลุ่มงานต้องกำหนดเกณฑ์สำหรับการใช้ในการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของกระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินตามความเหมาะสม โดยพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือด้านโอกาส (Likelihood) และด้านผลกระทบ (Impact) และการให้คะแนนทั้ง ๒ ปัจจัย รายละเอียดดังนี้

๓.๑ โอกาสที่จะเกิด (Likelihood) พิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงในช่วงเวลาหนึ่งในรูปความถี่ หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ

เกณฑ์โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (likelihood)

โอกาสที่จะเกิดการทุจริต (likelihood)	
๕	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูงมาก (ร้อยละ ๑๐ ขึ้นไป)
๔	เหตุการณ์ที่อาจเกิดได้สูง (ร้อยละ ๑๐)
๓	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นบางครั้ง (ร้อยละ ๕)
๒	เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นน้อยมาก (น้อยกว่าร้อยละ ๓)
๑	เหตุการณ์ที่ไม่น่ามีโอกาสดังกล่าว (ไม่เกิดขึ้นเลย)

๓.๒ ผลกระทบ (Impact) การวัดความรุนแรงของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากความเสี่ยงนั้น โดยสามารถแบ่งเป็นผลกระทบทางด้านการเงิน และผลกระทบที่ไม่ใช่การเงิน

เกณฑ์ผลกระทบ (Impact)

ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)	
๕	เกิดความเสียหายต่อหน่วยงาน บุคลากรถูกข่มขู่ความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
๔	ภาพลักษณ์หน่วยงานติดลบเรื่องความโปร่งใส สื่อสังคมออนไลน์ลงข่าวอย่างต่อเนื่อง
๓	หน่วยตรวจสอบจากภายนอก เข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง
๒	ปรากฏข่าวสื่อที่อาจพาดพิงบุคลากรภายในหน่วยงาน มีคนร้องเรียน แจ้งเบาะแส
๑	แทบจะไม่มี

เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

๔. เกณฑ์การวัดระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

Risk Score					
โอกาสเกิด	ผลกระทบ				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูงมาก
๑	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง

ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

- สีเขียว หมายถึง ความเสี่ยงระดับต่ำ
- สีเหลือง หมายถึง ความเสี่ยงระดับปานกลาง
- สีส้ม หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูง
- สีแดง หมายถึง ความเสี่ยงระดับสูงมาก

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

หลังจากศึกษาการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการแล้ว หลังจากนั้นสถานศึกษาต้องให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตในแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน โดยการให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริตโดยพิจารณาจากขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งพิจารณาจาก ๒ ปัจจัย คือ โอกาสเกิด (likelihood) และผลกระทบ (Impact) จะได้ระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต ว่าอยู่ในระดับสูงมาก สูง ปานกลาง หรือต่ำ ตามเกณฑ์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ โดยตารางการระบุประเด็นความเสี่ยงการทุจริต การให้คะแนนความเสี่ยงการทุจริต และระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับที่	แหล่งความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง (Risk Factor)	Risk Score (L x I)		
			Likelihood	Impact	Risk Score
๑	การจัดซื้อจัดจ้าง(กรณีการจัดซื้อจัดจ้างใ้แก่นักเรียน)				
	๑.๑ การจัดทำรายงานขอซื้อขอจ้างและการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ใ้แก่นักเรียน	รายงานขอซื้อขอจ้างมีข้อมูลคลาดเคลื่อน / ไม่ครบถ้วน	๑	๑	๑ (ต่ำ)
	๑.๒ การแต่งตั้งผู้ตรวจรับพัสดุ	ผู้ตรวจรับอาจได้รับสินบนจากการตรวจรับพัสดุ	๑	๑	๑ (ต่ำ)
๒	การบริหารงานบุคคล				
	๒.๑ การทุจริตในการประเมินผลการทำงาน	ผู้ประเมินให้คะแนนลำเอียงเพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้รับการประเมิน	๑	๑	๑ (ต่ำ)
	๒.๒ การทุจริตในการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับบุคลากร	มีใช้งบประมาณผิดวัตถุประสงค์ หรือนำไปใช้ส่วนตัว	๑	๑	๑ (ต่ำ)
	๒.๓ การสอบครูอัตราจ้างโรงเรียน	การเลือกปฏิบัติหรือมีอคติในการคัดเลือก	๑	๑	๑ (ต่ำ)
๓	การบริหารงบประมาณ				
	๓.๑ ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง	เจ้าหน้าที่รับสินบนจากผู้ขายหรือฮั้วประมูล	๑	๑	๑ (ต่ำ)
	๓.๒ ทุจริตงบประมาณการศึกษา	การให้ทุนแก่ผู้ไม่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ หรือมีการล็อกสเปก	๑	๑	๑ (ต่ำ)
	๓.๓ การทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรงบประมาณรายหัว	ปลอมแปลงเอกสารเพื่อขอเพิ่มงบประมาณ	๑	๑	๑ (ต่ำ)

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางที่กำหนดขึ้นเพื่อควบคุม หรือลดโอกาสความเสี่ยงการทุจริต โดยความเสี่ยงการทุจริตที่อยู่ในโซนสีแดง (Red Zone) จะถูกเลือกมาทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต เป็นลำดับแรก ส่วนลำดับความเสี่ยงที่อยู่ในโซนสีส้ม สีเหลือง จะถูกเลือกในลำดับต่อมา มาตรการควบคุม ความเสี่ยงการทุจริตอาจมีหลากหลายวิธีการ กลุ่มงานควรทำการคัดเลือกวิธีที่ดีที่สุด และประเมินความคุ้มค่าและ เหมาะสมกับระดับความเสี่ยงการทุจริตที่ได้จากการประเมินมาประกอบด้วย

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตให้นำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตของ กระบวนการหรือโครงการที่ทำการประเมินของกลุ่มงานที่มีอยู่ในปัจจุบันมาทำการประเมินว่ามีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับใด ดี พอใช้ หรืออ่อน เพื่อพิจารณาจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตเพิ่มเติม โดยมาตรการ ควบคุมความเสี่ยงการทุจริตควรเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องกับความเสี่ยงที่ประเมินไว้ และต้องมีการติดตาม เพื่อประเมินการบริหารความเสี่ยงการทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการยืนยันผลว่า มาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด หรืออาจต้อง เพิ่มเติมหรือปรับแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริตใหม่ หากพบว่ารูปแบบการทุจริตหรือมีสภาพแวดล้อม ที่เปลี่ยนแปลงไป

การจัดทำแผนบริหารจัดการความเสี่ยงการทุจริต

ลำดับ ที่	แหล่งความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง (Risk Factor)	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
๑	การจัดซื้อจัดจ้าง							
	๑.๑ การจัดทำ รายงานขอซื้อขอจ้าง และการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ใต้งานนักเรียน	รายงานขอซื้อขอจ้างมี ข้อมูลคลาดเคลื่อน / ไม่ ครบถ้วน	๑ (ต่ำ)	กำหนดแนวทางปฏิบัติที่ ชัดเจนในการทำจัดซื้อจัดจ้าง อาจมีการบันทึกข้อมูลตาม Timelineในระบบเพื่อ ตรวจสอบข้อมูลที่ทำได้ โดยตรง	ชี้แจงแนวทางปฏิบัติพร้อม จัดทำตัวอย่าง	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางสาวรัต นินฐา สำคำ
	๑.๒ การแต่งตั้ง ผู้ตรวจรับพัสดุ	ผู้ตรวจรับอาจได้รับ สินบนจากการตรวจรับ พัสดุ	๑ (ต่ำ)	แต่งตั้งผู้ตรวจรับที่มีความ น่าเชื่อถือได้หรือแต่งตั้ง ผู้ตรวจรับหลายคนและมี การบันทึกการทำงาน ตลอดเวลา	๑. เริ่มต้นจากการกำหนด ความจำเป็น ๒. ผู้อำนวยการหรือหัวหน้า หน่วยงานมีอำนาจแต่งตั้ง ๓. องค์ประกอบของ คณะกรรมการตรวจรับ ๔. ขั้นตอนการตรวจรับ ๕. รายงานผลการตรวจรับ	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางสาวรัต นินฐา สำคำ
๒	การบริหารงานบุคคล							
	๒.๑ การทุจริตในการ ประเมินผลการ ทำงาน	ผู้ประเมินให้คะแนน ลำเอียงเพราะมี ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับ ผู้รับการประเมิน	๑ (ต่ำ)	ใช้ระบบประเมินที่มี หลักเกณฑ์ชัดเจน ตรวจสอบ ย้อนกลับได้	จัดอบรมผู้ประเมินให้มี จริยธรรม และมีการ ประเมินแบบ ๓๖๐ องศา	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางนิตินันดา กรมไธสง

ลำดับ ที่	แหล่งความเสี่ยง	เหตุการณ์ความเสี่ยง (Risk Factor)	ระดับ ความเสี่ยง	มาตรการควบคุมความเสี่ยง	วิธีดำเนินการ	ระยะเวลา ดำเนินการ	งบประมาณ	ผู้รับผิดชอบ
	๒.๒ การทุจริตในการ ใช้จ่ายงบประมาณที่ เกี่ยวข้องกับบุคลากร	มิใช่งบประมาณผิด วัตถุประสงค์ หรือนำไปใช้ส่วนตัว	๑ (ต่ำ)	ระบบตรวจสอบภายใน และ กำหนดความรับผิดชอบอย่าง ชัดเจน	แต่งตั้งคณะกรรมการ กลั่นกรองโครงการ และ ตรวจสอบก่อน-หลังอนุมัติ	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางนิรัตน์ดา กรมไธสง
	๒.๓ การสอบครู อัตราจ้างโรงเรียน	การเลือกปฏิบัติหรือมี อคติในการคัดเลือก	๑ (ต่ำ)	แต่งตั้งคณะกรรมการสอบที่ หลากหลายและมีความเป็น กลาง	คัดเลือกกรรมการสอบที่มี จรรยาบรรณและไม่มีส่วนได้ ส่วนเสีย แจ้งเกณฑ์ชัดเจน	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางนิรัตน์ดา กรมไธสง
๓	การบริหารงบประมาณ							
	๓.๑ ทุจริตการจัดซื้อ จัดจ้าง	เจ้าหน้าที่รับสินบนจาก ผู้ขายหรือฮั้วประมูล	๑ (ต่ำ)	จัดอบรมจริยธรรมและการ ต่อต้านทุจริต	จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึก และมีช่องทางแจ้งเบาะแส โดยไม่เปิดเผยชื่อ	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางชฎารัตน์ คำวิเศษ
	๓.๒ ทุจริตงบ ทุนการศึกษา	การให้ทุนแก่ผู้ไม่มี คุณสมบัติตามเกณฑ์ หรือมีการล็อกสเปก	๑ (ต่ำ)	กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกที่ ชัดเจนและโปร่งใส	จัดตั้งคณะกรรมการคัด เลือกที่มีความหลากหลาย และตรวจสอบซ้ำ	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางชฎารัตน์ คำวิเศษ
	๓.๓ การทุจริตที่ เกี่ยวข้องกับการ จัดสรรงบประมาณ รายหัว	ปลอมแปลงเอกสารเพื่อ ขอเพิ่มงบประมาณ	๑ (ต่ำ)	มีกระบวนการตรวจสอบ เอกสารและอนุมัติโดยหลาย ฝ่าย	แต่งตั้งคณะกรรมการ ตรวจสอบและอนุมัติการ จัดสรรงบประมาณร่วมกัน	ตลอด ปีงบประมาณ	ไม่ใช้ งบประมาณ	นางชฎารัตน์ คำวิเศษ